

Dziekanat Wydziału Nauk o Zdrowiu

Łomża, 28.03.2024

wpłynęło dnia 16.04.2024 r.

RZU / 4046 / 2024

RECENZJA ROZPRAWY DOKTORSKIEJ

mgr Sebastian Kwiatkowski

**OCENA CZĘSTOŚCI WYSTĘPOWANIA WAD POSTAWY U DZIECI 8-LETNICH
W KONTEKŚCIE WYBRANYCH UWARUNKOWAŃ
ŚRODOWISKOWO-SPOŁECZNYCH**

**na stopień naukowy w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu,
w dyscyplinie nauki o zdrowiu**

Promotor: Prof. dr hab. n. zdr. Beata Karakiewicz

Katedra Medycyny Społecznej

Promotor pomocniczy: Prof. dr hab. n. med. i n. o zdr. Karolina Skonieczna-Żydecka

Zakład Badań Biochemicznych

WSTĘP

Wady postawy to zespół nieprawidłowości postawy, definiowany jako odchylenia od prawidłowej postawy ciała, które daje się korygować odpowiednimi ćwiczeniami rehabilitacyjnymi oraz terapeutycznymi (biernymi i czynnymi). Badania dotyczące stanu zdrowia dzieci i młodzieży wykazują, że częstość występowania wad postawy w populacji dzieci i młodzieży waha się od 30 do 70%. Z uwagi na powszechność występowania problemu oraz możliwość zastosowania skutecznej profilaktyki konieczne jest wczesne wykrycie wady postawy poprzez odpowiednio przeprowadzone badanie epidemiologiczne. Okres szkolny jest optymalny do przeprowadzenia działań prewencyjnych w tym zakresie. Oszacowanie skali występowania wad postawy u dzieci w wieku rozwojowym jest zadaniem priorytetowym w obszarze zdrowia publicznego. Pozwala nie tylko na ocenę wskaźników epidemiologicznych, lecz przede wszystkim pozwala skorygować podjęcie działań zapobiegawczych. Profilaktyczna opieka zdrowotna nad dziećmi w wieku szkolnym obejmuje działania, których celem jest jak najwcześniejsze wykrycie nieprawidłowości w rozwoju dziecka. Wiek 6-8 lat to okres rozpoczęcia nauki szkolnej, który jest krytyczny dla rozwoju postawy ciała. Jest to okres, w którym wyodrębniają się pierwsze asymetrie i wady postawy. Nabywane do tej pory umiejętności posturalne, kształtujące krzywizny kręgosłupa, w tym wieku stają się względnie stałe. Dzieci wykazują proste ukształtowanie kończyn dolnych, następuje znaczny przyrost stóp na długość, co doskonali odruchy równowagi. Według standardów Instytutu Matki i Dziecka, którymi powinni się kierować pracownicy ochrony zdrowia sprawujący opiekę nad dziećmi, testy skryningowe mają za zadanie wykrycie trzech grup zaburzeń układu motorycznego: bocznego skrzywienia kręgosłupa; nadmiernej kifozy piersiowej; zniekształceń statycznych kończyn dolnych oraz asymetrii ich długości.

Przytoczone wyżej teoretyczne podstawy podjętej w dysertacji problematyki badań potwierdzają, że obszar poruszany przez Doktoranta jest niezwykle istotnym ze względu na ważność i aktualność problemu, a także ze względu na innowacyjność badania epidemiologicznego na terenie miasta Szczecin.

OCENA STRUKTURY ROZPRAWY DOKTORSKIEJ I JEJ ZGODNOŚCI Z TYTUŁEM

Przedstawiona mi do recenzji dysertacja na stopień doktora nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu posiada klasyczną strukturę, zawarta jest na 96 stronach maszynopisu. Struktura jest przejrzysta i logiczna, nazwy poszczególnych rozdziałów – prawidłowe, a proporcje pomiędzy poszczególnymi częściami zasadniczymi – właściwe.

Na początku pracy znajdują się Wykaz skrótów, w tym w języku angielskim, co znacznie ułatwia czytanie tekstu. Spis treści odpowiada rozdziałom pracy doktorskiej. Streszczenie w języku polskim i angielskim przedstawia najważniejsze elementy przeprowadzonych badań i podsumowuje pracę. Zazwyczaj streszczenia w dysertacjach doktorskich są umieszczane po sekcji Wnioski. Jednak nie ma ściśle określonych standardów, więc wybór należy do Autora.

Pierwsza, zasadnicza część pracy stanowi wprowadzenie w główną problematykę przedstawionych badań, druga część – to konceptualizacja badań własnych. Trzecią część stanowi klasyczny rozdział empiryczny, obejmujący cel główny i cele dodatkowe, pytania i hipotezy oraz materiał i metodykę realizacji badań, uzyskane wyniki, dyskusję i wnioski. Kolejne części pracy to Bibliografia – źródła piśmiennictwa, wykorzystane w przygotowanej rozprawie oraz spis tabel i spis rycin. Wykaz piśmiennictwa obejmuje 121 pozycji dobranych do treści pracy w sposób prawidłowy, z czego zdecydowaną większość literatury stanowią publikacje z ostatnich 5-6 lat, pochodzące z prestiżowych, w tym zagranicznych czasopism naukowych. Rozprawę dopełnia aneks „Załączniki”, zawierający uchwałę Komisji Bioetycznej przy PUM w Szczecinie o pozytywnym zaopiniowaniu wniosku w sprawie przeprowadzenia badań oraz treść kwestionariusza wiedzy/świadomości rodziców/opiekunów dzieci na temat wad postawy, użytego w badaniu. Suplement zawiera obszerne tabele, które nie zostały uwzględnione w głównym tekście pracy.

Wyniki badań zostały przedstawione na 14 rycinach i w 12 tabelach, do których poprawnie zastosowano bezpośrednio odniesienia w części opisowej pracy, co ułatwia analizę merytoryczną recenzowanej pracy. Dostrzegam drobne niedociągnięcia edytorskie. Autor finalnie nie zweryfikował technicznie kilka zdań pracy, bądź nie zwrócił na ten szczegół uwagi. Co doprowadziło do przesunięcia numeracji stron w końcowych tabelach zawierających opis

tabel i rycin (s. 88-89). W żaden sposób nie obniża to wartości całej pracy, ale na przyszłość warto zadbać o dokładną weryfikację tekstów. Poszczególne części są wewnętrznie spójne i zgodne z ich tytułami. Zaprezentowane w ten sposób dane są czytelne i łatwe do interpretacji. Edytorsko tekst pracy jest poprawny, czytelny, zgodny z wymogami.

OCENA ZAWARTOŚCI MERYTORYCZNEJ

Pierwszą, zasadniczą część pracy stanowią Podstawy teoretyczne (dotyczy postaw ciała człowieka w ujęciu ontogenetycznym w normie i patologii, krótkiego zarysu epidemiologii, patogenez, postępowania diagnostycznego, profilaktycznego oraz terapeutycznego przy wadach postawy). W kolejnej części rozprawy doktorskiej, nazwanej Założenia i cel pracy, Doktorant określił Cel główny pracy: *ocena częstości występowania wad postawy w grupie 8-letnich uczniów szkół podstawowych zlokalizowanych na terenie miasta Szczecin* oraz Cele szczegółowe, które obejmowały wpływ szerokiego spektrum wskaźników socjodemograficznych na częstość występowania wybranych wad postawy; ocenę wiedzy na temat wad postawy wśród opiekunów 8-letnich dzieci na terenie miasta Szczecin oraz analizę związku pomiędzy częstością występowania wybranych wad postawy a wiedzą opiekunów na temat badanego zjawiska.

Doktorant sformułował cztery pytania badawcze oraz cztery adekwatne hipotezy badawcze, co niewątpliwie podnosi wartość pracy i dalszą analizę wyników badań. Opis zastosowanej metodologii badań, przebiegu badania oraz charakterystykę badanej próby z uwzględnieniem danych socjodemograficznych zaprezentowano w rozdziale Materiał i metody. W części metodycznej pożądane byłoby przedstawienie informacji, dotyczących kryteriów włączenia i wyłączenia z badania.

Badania zostały przeprowadzone w latach 2017-2020 w ramach programu polityki zdrowotnej Urzędu Miasta Szczecin pod tytułem „Program profilaktyki wad postawy i schorzeń narządu ruchu wśród uczniów klas I szczecińskich szkół podstawowych – wzorowa postawa”. Łącznie przebadano 5963 osób. Dodatkowo przy pomocy kwestionariusza ankiety oceniono wiedzę opiekunów dzieci na temat wad postawy.

Wyniki zostały poddane wystarczającej i profesjonalnie przeprowadzonej analizie statystycznej. Ogólnie przyjęte jest unikanie dużych liczb po zerze w wynikach statystycznych,

na co Autor powinien w przyszłości zwrócić uwagę prezentując wyniki badania w przyszłości. Jako pozytywną należy odnotować próbę przedstawienia wyników za pomocą grafiki (wizualizowane wykresy skrzypcowe - violin plot).

Na podstawie analizowanych danych stwierdzono, że wśród badanych przynajmniej jedną wadę postawy miało 5295 dzieci (88,8%), przy czym dominowała stopa płaska, a często stwierdzono dwie i więcej wady postawy. Te zmiany występowały częściej u chłopców niż u dziewcząt. U chłopców zaobserwowano ponadto takie wady jak: klatka piersiowa kurza i lejkowata, okrągłe plecy, przykurcz mięśni kulszowo-goleniowych i mięśnia brzuchatego łydki oraz płaskostopie. U dziewczynek istotnie częściej występowały koślawe kolana oraz wklęsłe plecy.

W Dyskusji Doktorant krytycznie omówił wyniki badań własnych w odniesieniu do danych z piśmiennictwa - literatury przedmiotu badań. Sposób przeprowadzenia Dyskusji jest prawidłowy. Autor odnosi się w poszczególnych jej etapach do konkretnych zagadnień i narzędzi, które były poruszane/wykorzystane w badaniu stanowiącym podstawę ubiegania się o stopień doktora. Taki sposób przedstawienia rozdziału czyni go bardziej czytelnym i logicznym.

Doktorant na podstawie wnikliwej analizy uzyskanych wyników badań własnych, sformułował 4 wnioski, odnoszące się do celu głównego pracy doktorskiej oraz postawionych wyjściowo celów szczegółowych, pytań badawczych i założonych hipotez badawczych. Przedstawienie praktycznych zaleceń, przedstawionych w rozdziale Implikacje praktyczne dodatkowo zoptymalizowało pracę i podniosło jej wartość.

PODSUMOWANIE

Wszystkie, stwierdzone w zasadniczej części recenzji uwagi i zastrzeżenia, które zostały sformułowane z obowiązku Recenzenta, mają charakter doskonalący (w głównej mierze edytorsko-techniczny) i powinny być uwzględnione w przyszłym przygotowaniu publikacji opracowanych na podstawie ocenianej rozprawy doktorskiej.

Przedstawiona dysertacja Pana mgr Sebastiana Kwiatkowskiego pt. *Ocena częstości występowania wad postawy u dzieci 8-letnich w kontekście wybranych uwarunkowań środowiskowo - społecznych* wskazuje, że Doktorant opanował umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej, jest przygotowany do podjęcia badań naukowych obejmujących

dyscyplinę nauki o zdrowiu, w sposób rzetelny przeprowadził badania i w wystarczającym stopniu dokonał ich analizy. Dysertacja prezentuje ogólną wiedzę teoretyczną Kandydata w dyscyplinie Nauk o Zdrowiu oraz umiejętność samodzielnego prowadzenia pracy naukowej. Rozprawa doktorska stanowi oryginalne rozwiązanie problemu naukowego.

Podsumowując, przedstawiona do oceny rozprawa doktorska mgr Sebastiana Kwiatkowskiego spełnia warunki określone w art. 187 ust. 1 i 2 ustawy z dnia 20 lipca 2018 roku Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz.U. 2023 poz. 742 z późn. zm.).

W związku z powyższym (konkluzja pozytywna) wnioskuję do Rady Naukowej Dyscypliny Nauki o Zdrowiu Pomorskiego Uniwersytetu Medycznego o dopuszczenie mgr Sebastiana Kwiatkowskiego do dalszych etapów postępowania doktorskiego, których efektem będzie nadanie stopnia naukowego doktora w dziedzinie nauk medycznych i nauk o zdrowiu w dyscyplinie nauki o zdrowiu.

Dr hab. n med. Andrzej Szpakow – profesor Międzynarodowej Akademii Nauk Stosowanych w Łomży